

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

УНИВЕРЗИТЕТСКИ БИЛТЕН

април 2022 година
Штип

Број 296 1 април 2022 година

СОДРЖИНА

РЕФЕРАТ за избор на наставник во насловно звање насловен доцент /насловен вонреден професор за наставно-научната област орална хирургија (30408) и максилофацијална хирургија (30409) - еден извршител на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип	3
РЕФЕРАТ за избор на наставник во насловно звање насловен доцент/насловен вонреден професор за наставно-научната област денто-фацијална трауматологија (30411) на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип	11
РЕЦЕНЗИЈА на ракописот за учебникот „Инфективни болести 1“ за студенти по општа медицина од проф. д-р Вело Марковски, Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип	24
РЕЦЕНЗИЈА на ракописот „English language teaching: key issues“ (настава по англиски јазик: клучни прашања) од професор д-р Нина Даскаловска, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип	26
ПРЕГЛЕД на наслови на теми за изработка на магистерски и специјалистички трудови одобрени од наставно - научниот совет на единицата	29

Издавач:

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

Уредник на издавачка продукција: проф. д-р Лилјана Колева Гудева

Главен и одговорен уредник: проф. д-р Блажо Боев

Уредници: проф. д-р Мишко Цидров, м-р Ристо Костуранов

Лектор: Даница Гавриловска-Атанасовска

Техничко уредување: Благој Михов

Печати: Печатница „2- Август“ - Штип

ISSN: 1857- 8497

РЕФЕРАТ

**ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ НАСЛОВЕН ДОЦЕНТ /
НАСЛОВЕН ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ
ОРАЛНА ХИРУРГИЈА (30408) И МАКСИЛОФАЦИЈАЛНА ХИРУРГИЈА
(30409) - ЕДЕН ИЗВРШИТЕЛ НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП**

Со Одлука бр. 2002-40/8 донесена на 271. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 28.1.2022 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на еден наставник во насловно звање насловен доцент/ насловен вонреден професор за наставно-научната област орална хирургија (30408) и максилофацијална хирургија (30409) – еден извршител на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Комисијата работеше во состав:

- **д-р Цена Димова**, редовен професор, област орална хирургија, Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, претседател;
- **д-р Драган Красиќ**, редовен професор, област максилофацијална хирургија, Медицински факултет при Универзитетот во Ниш, Србија, член;
- **д-р Кирил Папакоча**, вонреден професор, област имплантологија, Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 27.12. 2021 година и во предвидениот рок се пријави **д-р Зоран Шушак**.

Кандидатот д-р Зоран Шушак, врз основа на напишаниот Конкурс ги доставил следниве документи:

1. Пријава;
2. Диплома за завршен трет циклус студии (еден примерок оригинал и три копии заверени кај нотар);
3. Уверение за положени испити од трет циклус;
4. Диплома за завршен прв циклус студии (диплома за високо образование), прилог кон дипломата;
5. Одлука за признавање на високообразовната квалификација,
6. Еквиваленција на оценки стекнати на прв циклус студии;
7. Уверение за положен специјалистички испит;
8. Кратка биографија;
9. Список на објавени научни и стручни трудови;
10. По еден примерок од објавени научни и стручни трудови;
11. Потврда дека се служи со еден странски јазик;
12. Препорака од најмалку 2 (двајца) професори (вонреден/редовен) од соодветната научна област за која се врши изборот;
13. Еден примерок од докторскиот труд;
14. Уверение за државјанство.

Врз основа на приложената документација од кандидатот, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Зоран Шушак е роден е на 28.1.1983 година во Битола. Средното стручно образование го завршува со одличен успех (5.00) во ДСМУ „Д-р Јован Калаузи“ во Битола на отсекоот за забен техничар во 2001 година. Во учебната 2001/2002 година се запишува на Факултетот по дентална медицина- Медицински универзитет - Пловдив и на истиот

факултет во 2007 година го заокружува високото образование и се стекнува со диплома магистер - лекар по дентална медицина со просечен успех 4.59 и 366.5 кредити, односно признаена диплома во странство - дипломиран доктор по дентална медицина со просечен успех 8.12 по извршена еквиваленција на оценки од страна на МОН (бр.13-16362/2 од 15.10.2014 година). Специјализација од областа орална хирургија завршува во 2013 година на Стоматолошкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Докторските студии од третиот циклус ги започнува во 2014 година на Стоматолошкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и истите ги завршува во 2020 година, со просечен успех (9.40) и со одбраната на докторската дисертација под наслов „Евалуација на ефикасност и ризици со ботокс терапија при тригеминална невралгија“, при што се стекнува со научниот степен доктор на стоматолошки науки - максилнофацијална хирургија.

Во 2007 година се вработува во ПЗУ „Д-р Шушак“ во Битола како доктор по општа стоматологија. Во 2014 година се вработува во Болница „Санте плус“ (Sante Plus Hospital) во Скопје како специјалист по орална хирургија. Потоа од 2018 година до денес е вработен во ПЗУ „ДЕНТОРИЈА 1“, специјалистичка ординација во Охрид, како специјалист по орална хирургија. Кандидатот активно се служи со англиски, бугарски и српски јазик. Исто така владее со дигитални и компјутерски вештини.

1. Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање насловен доцент

Општи услови за избор:

Има завршено прв циклус шестгодишни студии по дентална медицина (со просечен успех 4.59 и 366.5 кредити, односно признаена диплома во странство) - дипломиран доктор по дентална медицина со просечен успех 8.12 по извршена еквиваленција на оценки од страна на МОН (бр.13-16362/2 од 15.10.2014 година).

Кандидатот е специјалист од областа на орална хирургија;

Кандидатот е доктор на стоматолошки науки од областа максилнофацијалната хирургија со завршен трет циклус студии со просечен успех 9,40 и 180 кредити;

Кандидатот објавил најмалку четири (4) научни трудови со оригинални научни резултати во референтна научна публикација во последниве пет години.

	Автор	Наслов на трудот	Списание	Година на излегување
1	Stavreva N., Ivanovski K., Kapusevska B., Korunovska Stefkovska V., Zhabokova Bilbilova E., Shushak Z. , Toshevska Spasova N., Zarkova Atanasova J.	Prosthetic management of dental injuries in professional football players- case report,	Physioacta, Vol. 12 No.2, 2019 p.25-31	од 2007 год.
2	Baftijari D., Benedetti A., Stamatovski A., Baftijari F., Shushak Z. , Veljanovski D.	Influence of Resonance Frequency Analysis (RFA) Measurements for Successful Osseointegration of Dental Implants During the Healing Period and Its Impact on Implant Assessed by Osstell Mentor Device	Macedonian Journal of Medical Sciences, Vol. 7 No. 23, 2019 p. 4110–4115	од 2013 год.

3	Shushak Z. , Popovski V., Mitikj J., Veljanovski D.	Therapeutical procedures in patients with trigeminal neuralgia	Macedoniandental review, Vol. 43 no.2, 2020 p.60-66 ISSN 2545-4757	од 1977 год.
4	Veljanovski D., Baftijari D., Susak Z. , Atanasovska Stojanovska, A.	Implant Site Guided Bone Regeneration And Pontic Site Ridge Preservation: A Case Report	CONTRIBUTIONS. Sec. of Med. Sci., XLII 2, 2021 p.103-108 ISSN 1857-9345	од 1980 год.

Кандидатот поседува потврда за познавање странски јазик – англиски јазик;
Кандидатот има способност за изведување високообразовна дејност.

Посебни услови

Кандидатот д-р Зоран Шушак поседува препораки од двајца професори;
Кандидатот има значајни достигнувања во примената на стручните и научноистражувачките резултати.

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Д-р Зоран Шушак врши стручна дејност – специјалист по орална хирургија. Кандидатот има активна лиценца за работа. Стручно се усовршува уште во текот на студирањето и до денес има реализирано неколку студиски престои во повеќе европски и светски центри. Автор и коавтор е на 8 (осум) трудови, објавени во научни и стручни стоматолошки и медицински списанија, а свои излагања има и на бројни конгреси и стручни состаноци во земјава и во странство. Тој е овластен предавач за орална хирургија и импланто-протетика.

Листа на научни трудови со оригинални научни резултати објавени во научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор (објавени трудови во целост од 1-7.

1. Baftijari D, Benedetti A, Stamoski A, Baftijari F, **Susak Z**, Veljanovski D. *Influence of Resonance Frequency Analysis (Rfa) Measurements for Successful Osseointegration of Dental Implants During the Healing Period and Its Impact on Implant Assessed by Osstell Mentor Device*. Open Access Maced J Med Sci. 2019;7(23):4110-5. doi: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7061400/>

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е да ја истражи и процени примарната и секундарната стабилност на деналните импланти за време на периодот на остеоинтеграција. Резултатите индицираат дека постои силна линеарна корелација помеѓу стабилноста на имплантот и ISQ вредностите кои можат директно да се проценат со RFA, особено во постериорната беззаба долна вилица. Osstell уредот претставува корисна алатка која може да се користи за идентификација на ризикот од неуспех на имплантите.

Трудот има научно и стручно-апликативно значење.

2. Stavreva N, Ivanovski K, Kapusevska B, Korunovska Stefkovska V, Zhabakova Bilbilova E, **Shushak Z**, Toshevska Spasova N, Zarkova Atanasova J. *Prosthetic Management Of Dental Injuries In Professional Football Players. Case Report. Udk:61 ISSN 1857-5587 Physioacta (Jornal of Macedonian Association of Physiologists and Anthropologists) 2019; 13 (2):25-30.*

Евалуација на трудот: Во овој труд се прикажани различните типови на терапевтски процедури кои ги нуди стоматолошката протетика како гранка на стоматологијата при санацијата на повреди кај професионални фудбалски играчи. Како приказ на случај е евалуирана една комплексна повреда која ги засегнува како естетските така и функционалните карактеристики на забалото и истовремено санацијата на истите.

Трудот има научно и стручно-апликативно значење.

3. Ставрева Н, Капушевска Б, Шушак З, Панчевска С, Пејковска Шахпаска Б, Жабокова Билбилоска Е, Амбаркова В. *Candida Albicans* инфекции кај пациенти со акрилатни протези. *Vox Dentarii*- 2019; 43: 38-41.

Евалуација на трудот: Во овој труд е разгледана патогенезата, предиспонирачките фактори, клиничките манифестации и третманот на кандида инфекции кај пациенти со акрилатни протези при секојдневната пракса. Stomatitis protetica е најчестата форма на орална кандидијаза (25-60%). Третманот на оралната кандидијаза вклучува идентификација и отстранување на предиспонирачки фактори, антигабична терапија, одржување на соодветна орална хигиена, постојано следење и прегледи.

Трудот има научно и стручно значење.

4. Шушак З, Поповски В, Митиќ Ј, Ковачевска Г, Ставрева Н. *Ботокс (ботулински токсин тип а) третман на тригеминална неуралгија*. *Vox Dentarii*- 2020; 45: 37-41.

Евалуација на трудот: Како цел на овој труд е евалуација на бенефитите и компликациите од употребата на ботокс (botulinum toxin type A), како алтернативен третман кај пациентите со тригеминална неуралгија. Од добиените резултати авторите заклучуваат дека ботокс третманот е безбеден и ефективен при менаџмент на болката, со благи и минливи компликации.

Трудот има научно и стручно-апликативно значење.

5. Shushak Z, Popovski V, Mitikj J, Veljanovski D. *Therapeutical Procedures in Patients with Trigeminal Neuralgia*. *Macedonian Dental Review*. ISSN 2545-4757, 2020; 43 (2): 60-66. doi: <http://stomfak.ukim.edu.mk/wp-content/uploads/2021/06/MRD-2-2020-3.pdf>

Евалуација на трудот: Во овој труд е направен систематски преглед на литературата и истражен исходот од различните видови на терапевтски процедури кај пациенти со тригеминална неуралгија. Конзервативната терапија со антиепилептични лекови, индивидуализирана доза на CARBAMAZEPIN сè уште е златен стандард во третманот. Комбинираната терапија не прави значајна разлика во третманот на тригеминалната неуралгија во споредба со монотерапијата, а употребата на алтернативни терапии во форма на третман со ботулински токсин бара дополнителни студии за да се одреди точната доза и временскиот период на дејство на лекот.

Трудот има научно и стручно-апликативно значење.

6. Mitikj J, Shushak Z, Veljanovski D, Baftijari D, Dimovski I. *Употреба на дериват на емајловиот матрикс (emdogain) во парадонтална регенеративната и пластична хирургија*. *Vox Dentarii* 2021; 49:34-37.

Евалуација на трудот: Авторите ја презентираат ефикасноста на дериватот на емајловиот матрикс (Emdogain) при третман на интракоскени дефекти, класа II фуркациони дефекти на мандибулата со минимално интерпроксимално губење на коскената маса и гингивални рецесии. Пародонтолозите можат да имаат бенефит при лекувањето со напреднатите пародонтални терапии, вклучувајќи ја употребата на Emdogain.

Трудот има стручно-апликативно значење.

7. Veljanovski D, Baftijari D, Shushak Z, Atanasovska A. *Implant Site Guided Bone Regeneration and Pontic Side Ridge Preservation: a Case Report*. (CONTRIBUTIONS. Sec. of Med. Sci., XLII 2, 2021 – Prilozi -Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki). 2021 Oct 26;42(2):103-108. doi: 10.2478/prilozi-2021-0028.

doi: <https://sciendo.com/pdf/10.2478/prilozi-2021-0028>

Евалуација на трудот: Во овој приказ на случај авторите презентираат хоризонтална водена коскена регенерација со користење на DBBM и ресорптивна мембрана, со симултано поставување на имплант. Истовремено е извршено зачувување на гребенот на понтичката област, со помош на DBBM и „socket seal” техниката. По 3 години следење нивото на периимплантната коска е стабилно, а клиничките резултати одлични.

Трудот има стручно-апликативно значење.

20. Член на организациски или научен одбор на научен собир

Д-р Зоран Шушак бил член на организациските и научните одбори на повеќе национални и меѓународни симпозиуми, конференции и конгреси и тоа:

20.1. Организатор на симпозиуми на Македонско имплантолошко здружение при Друштво на доктори на дентална медицина на Македонија (ДДДММ) – Куманово во 2017, 2018, 2019, 2020 и 2021 година.

20.2. Организатор на работни курсеви и обуки на Македонско имплантолошко здружение при Друштво на доктори на дентална медицина на Македонија (ДДДММ) – Куманово во 2017, 2018, 2019, 2020 и 2021 година.

23. Студиски престој во странство

Кандидатот д-р Зоран Шушак ги реализирал следниве кратки стручни престои преку стручни обуки:

- 1.1 Master surgery course - Cadaver Course -Straumann (Sinus lift, Lateralisation on nerv), Porto, R. Portugal, 2018- кај проф. Louis Bessa; (Sertificate for Master surgery course- Porto, R. Portugal, 2018);
- 1.2 EFP Perio Master Clinic Program, Hong Kong, R. China, 2019- кај prof. Maurizio Tonetti (Sertificate for Master Clinic Program, Hong Kong, R. China, 2019);
- 1.3 CE Program, School of Dental Medicine, Bern, Switzerland, 2021- кај prof d-г Anton Sculean (Sertificate for CE Program, Bern, Switzerland, 2021).

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Д-р Зоран Шушак ги има реализирано следниве стручни и организациско-развојни активности:

- Активно учествува во работата на Стоматолошката комора, како делегат во нејзиното собрание. Член (претседател-координатор) е на Комисија за редовен стручен надзор при Стоматолошката комора на Македонија, почнувајќи од 2017 година до денес.
- Претседател е на Македонско имплантолошко здружение при Друштво на доктори на дентална медицина на Македонија (ДДДММ) во Куманово.
- Тој е член на Балканското стоматолошко здружение (BASS) и ITI Fellow.

7. Пленарно предавање на стручен собир

Д-р Зоран Шушак учествувал на бројни школи, курсеви и работилници. Како поканет предавач на следниве симпозиуми и курсеви:

- 7.1. 2017 година, Импланто-протетски курсеви за Straumann Group Implants.
- 7.2. 2018 година, Импланто-протетски курсеви за Straumann Group Implants.
- 7.3. Напредна имплантологија при тешки клинички случаи – БАСС симпозиум 18.10.2018 г.
- 7.4. 2019 година, Импланто-протетски курсеви за Straumann Group Implants.
- 7.5. 2020 година, Импланто-протетски курсеви за Straumann Group Implants.
- 7.6. Имедијантно имплантирање - Case report, 17.10.2020 – Онлајн симпозиум со меѓународно учество: Дигитализација и превенција на компликации во модерната имплантологија;
- 7.7. Иднината на имплантологијата и водената ткивна регенерација – Клинички (хируршки и протетски) аспекти за и против имедијантно имплантирање и имедијантно оптоварување; 23.10.2021 г.
- 7.8. Ботокс третман на тригеминална невралгија; Современи протоколи во секојдневната стоматолошка пракса; Онлајн симпозиум со меѓународно учество, 19.6.2021 г.
- 7.9. 2021 година, Импланто-протетски курсеви за Straumann Group Implants.

19. Стручни награди / признанија

19.1. Кандидатот поседува сертификат за овластен инструктор (Opinion leader) за Штрауман импланти (Straumann Group Implant).

27. Член на универзитетски и владини тела

27.1. Член (претседател-координатор) на Комисија за редовен стручен надзор, почнувајќи од 2017 година до денес.

29. Член на институтски орган, комисија

29.1. Член (делегат) на Собрание на стоматолошка комора на Македонија.

29.2. Претседател е на Македонско имплантолошко здружение при Друштво на доктори на дентална медицина на Македонија (ДДДММ) во Куманово.

Сертификати од присуство на конгреси, симпозиуми и семинари во земјата и странство

Кандидатот поседува дипломи и сертификати од присуство на меѓународни едукации и конгреси. Имено, д-р Зоран Шушак присуствувал на следниве научно-стручни конгреси и симпозиуми:

1. 9th Balkan Congress of Dentists, Ohrid, P. Macedonia, 2004;
2. 10th Congress of the Balkan dentists, Belgrade, R.Serbia, 2005;
3. Scientific project "The need for operative treatment of trigeminal neuralgia"- Section for maxillofacial surgery, Dental faculty –Plovdiv, R. Bulgaria, 2006 ;
4. Tutorial on Endodontics - Pro Taper, Promedika Skopje, R.Macedonia, 2007;
5. Scientific Meeting and Dental Fair, Plovdiv, R. Bulgaria, 2008;
6. Congress of the ITU - Operative intervention for removal of a benign tumor, odontomes, Ohrid, R. Macedonia, 2012;
7. International Fair of Dentistry, Istanbul, P. Turkey, 2012;
8. World Dental Trade Fair, Advanced Course in Endodontics Pro Taper, Cologne, R.Germany, 2013;
9. Implant system courses: Mega-gen implants and Straumann, Skopje, R.Macedonia, 2013;
10. Implant system courses: Alpha Bio, Skopje, R.Macedonia 2014;
11. International Fair of Dentistry, Courses CAD-CAM, Istanbul, Turkey, 2014;
12. Implant system courses: Neodent, Zagreb,R. Croatia, 2015;
13. World Dental Trade Fair, Advanced Course in Endodontics Wave – one GOLD,Cologne, Germany, 2015;
14. World Dental Trade Fair, Advanced course- Straumann BLT Implant, Cologne, R.Germany, 2017;
15. EAO, Madrid, R.Spain, 2017;
16. Europerio- Advanced Training in periosurgery, Amsterdam, R. Netherland, 2018.

Д-р Зоран Шушак има остварено минимум поени кои се однесуваат на целокупната актива на лицето: (НО)=; (НИ)=50; (САОР)= 28 или вкупно **78** поени

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Рецензентската комисија е едногласна во оцената дека со целокупната своја досегашна работа д-р Зоран Шушак има придонес во наставно-образовната, научноистражувачката, стручно-апликативната и организациско-развојната дејност.

Во согласност со Законот за високо образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип и според приложената документација, кандидатот д-р Зоран Шушак ги исполнува критериумите за да биде избран во звањето насловен доцент и за целокупната активност во извештајниот период од 2018 до 2022 година има остварено (НО=, НИ=50 и САОР=28) или вкупно 78 поени.

Врз основа на приложениот материјал и изнесените податоци, според Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, Рецензентската комисија има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип кандидатот **д-р Зоран Шушак да биде избран за наставник во насловно звање насловен доцент за наставно-научната област максилофацијална хирургија / поле стоматологија на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Цена Димова, претседател, с.р.

Д-р Драган Красиќ, редовен професор, член, с.р.

Д-р Киро Папакоча, вонреден професор, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ
за д-р Зоран Шушак

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				Вкупно
		Во земјата		Во странство		
		број	поени	број	Поени	
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				Вкупно
		Во земјата		Во странство		
		број	поени	број	Поени	
4	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор –бр.5)	1 x 9 = 9				9
4	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (останати автори – бр.1,2, 7)	3 x 3 = 12				9
10	Одбранета докторска теза	1	8			8
11	Одбранета специјализација	1	6			6
20	Член на организациски или научен одбор на научен собир, фестивал (20.1.; 20.2)	5x2	1			10
23	Студиски престој во странство	8 поени (еднократно)				8
ВКУПНО						50
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				Вкупно
		Во земјата		Во странство		
		број	поени	број	Поени	
5	Труд во стручно (научно популарно) списание (бр. 3,4,6)	3	2			6
19	Стручни награди / признанија (19.1)	1	4			4
27	Член на универзитетски и владини тела (27.1)	1	10			10
29	Член на институтски орган, комисија (29.1; 29.2)	2	4			8
ВКУПНО						28
ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ						78

РЕФЕРАТ

**ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ НАСЛОВЕН ДОЦЕНТ/
НАСЛОВЕН ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ
ДЕНТО-ФАЦИЈАЛНА ТРАУМАТОЛОГИЈА (30411) НА ФАКУЛТЕТ ЗА
МЕДИЦИНСКИ НАУКИ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП**

Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип на својата 271. редовна седница, одржана на 28.1.2022 година, донесе Одлука со бр. 2002-40/7 и Решение со бр. 2002-40/29, 30 и 31 за формирање на Рецензентска комисија за избор на наставник во насловно звање насловен доцент/насловен вонреден професор за наставно-научната област денто-фацијална трауматологија (30411) во следниов состав:

- **д-р Драган Красиќ (претседател)** - редовен професор за наставно-научната област максило-фацијална хирургија на Стоматолошки факултет, Универзитет во Ниш, Република Србија;
- **д-р Кирил Папакоча (член)**, вонреден професор за наставно-научната област имплантологија, Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип;
- **д-р Софија Царчева-Шалџа (член)**, вонреден професор за наставно-научната област ортодонција на Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ од 27.12.2021 година и во предвидениот рок се пријави **д-р Ванчо Спиров, доктор на стоматолошки науки**, вработен на Клиниката за орална хирургија при Универзитетски стоматолошки клинички центар „Св. Пантелејмон“ - Скопје.

Врз основа на пријавата и приложената комплетна документација од кандидатот и по нивното разгледување, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Ванчо Спиров е роден на 27 декември 1975 година во Скопје, каде што завршува основно и средно медицинско образование (насока забен техничар) со континуиран одличен успех 5.00 во сите учебни години. На Стоматолошкиот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје се запишува во учебната 1994/1995 г. и по завршувањето на студиите, на ден 18.1.2001 година, се стекнува со називот дипломиран доктор по стоматологија. По завршување на приправничкиот стаж и полагање на државниот испит, од Стоматолошката комора се здобива со лиценца за самостојна работа.

Во 2002 година се вработува на Клиниката за орална хирургија при ЈЗО Стоматолошки клинички центар „Св. Пантелејмон“ – Скопје, каде што сè уште ги извршува работните задачи како доктор специјалист по орална хирургија.

Во 2006 година се запишува на специјализација по орална хирургија на Стоматолошкиот факултет во Скопје, под менторство на проф. Борис Величковски. Со полагање на специјалистичкиот испит пред тричлена комисија на 27.12.2009 година се стекнува со звање специјалист по орална хирургија.

Во 2009 година се запишува на магистерски студии на Стоматолошкиот факултет во Скопје и на 19.4.2012 г. со одбрана на магистерскиот труд под наслов „Одредување на оптималниот пулс на Er:Yag ласер при изведување на апикоектомија“ се стекнува со научен степен магистер на стоматолошки науки.

Во 2012 година се запишува на докторски студии на Стоматолошкиот факултет во Скопје во областа орална хирургија, под менторство на проф. д-р Борис Величковски и на 10.9.2015 година, со јавна одбрана на докторскиот труд под наслов „Форензичка ДНК анализа на забите“ се стекнува со звање доктор по стоматолошки науки.

Во 2013 година е прогласен меѓу најдобрите 100 доктори од страна на Министерството за здравство. Во 2014 година остварува стручен престој на Клиничкиот центар на Клиниката за орална хирургија и Клиниката за имплантологија во Истанбул.

На ден 2.4.2018 година, од страна на Министерството за здравство се здобива со звање примариус, Одлука бр.09-2929/3 од 5.4.2018 г.

Публицистичкиот опус на д-р Спиров е импозантен, до сега има објавено 70 стручно-научни трудови во домашни и странски списанија, активно учествува на многу научни конференции, стручни секции, меѓународни симпозиуми, промоции и трибини. Активен член е на многубројни стоматолошки организации, меѓу кои Европската асоцијација за осеоинтеграција, Стоматолошката комора, член е на Македонското стоматолошко друштво и Здружението на орални хирурзи на Македонија.

Тој има спроведено повеќе стручни престои и учествувал на практични курсеви и работилници на универзитети и приватни болници во Турција, Израел, Србија, Бугарија, Шпанија, Португалија, Австрија, Германија, Украина и САД, а бил вклучен и во проекти за унапредување на јавното здравје. Активно учествувал во организација и реализација на 3 практични „hands on“ курсеви за колеги стоматолози, како предавач и демонстратор.

Поседува високи познавања од компјутерски програми и вештини.

Активно се служи со англиски, српски, хрватски и бугарски јазик, поседува основни познавања од германски јазик.

Општи услови за избор во звање доцент

Д-р Ванчо Спиров ги исполнува условите, односно:

- Има завршено прв циклус шестгодишни студии на Стоматолошкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје со просечен успех 8.94 и втор циклус и трет циклус студии со просек 10.00.
- Кандидатот е доктор на стоматолошки науки во областа орална хирургија.
- Има способност за изведување на високообразовна дејност - како клинички лекар учествува во спроведувањето на практичната настава на студентите и специјализантите на Клиниката за орална хирургија.
- Поседува потврда за познавање на најмалку еден странски јазик – англиски и германски јазик.
- Има објавено (минимум четири) научни трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтна публикација во последните пет години.

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание	Година на излегување на списанието
1.	Efka Zabokova-Bilbilova, Ana Ivkowska, Milan Igetic, Aneta Mijoska, Natasha Stavreva, Vancho Spirov , Biljana Evrosimivska, Kiril Pecakov.	In vitro procena Kazein Fosfopeptida- Amorfnog Kalcijum Fosfata (CPP-ACP) u prevenciji bele mrlje	ActaStomatologicaNaissi, (2019) Vol.35, no.79, pp.1909-1918, ISSN: 0352-5252(indexed-индексиран)	2002

2.	Blagoja Dasteovski, Aneta Mijoska, Biljana Kapusevska, Nikola Gigovski, Oliver Dimitrovski, Vancho Spirov , Vesna Korunovska- Stefkovska, Marijan Petkov	Retention of approximal guiding plane surfaces in removable partial skeletal prosthesis	Macedonian Journal of Medical Science, (2018) 20; 6(6):1120-1125, ISSN 1857- 9655 (indexed- индексиран)	2008
3.	Oliver Dimitrovski, Vancho Spirov , Blagoja Dasteovski, Filip Koneski	The Level of Serum Immunoglobulin A, G and M in Oral Inflammatory Cysts before and after Surgical Terapy	Balk J Dent Med, 2018, 22(2); 81-86 ISSN 2335-0245(indexed- индексиран)	2001
4.	Menceva Zaklina, Dimitrovski Oliver, Popovska Mirjana, Spasovski Spiro, Spirov Vancho , Petrushevska Gordana	Free gingival graft versus Mucograft: Histological evaluation	Macedonian Journal of Medical Science, ISSN 1857-5749(2018) 15; 6(4); pp.675-679, (indexed- индексиран)	2008
5.	SpirovVancho , Dimitrovski Oliver, MenchevaZaklina, Duma Aleksej, JakjovskiZlatko	Forensic dentistry- the key to the truth	Serbian Dental Journal, Vol.64, number 3, (2017), pp.113-120, ISSN 0039-1743, (indexed- индексиран)	2002
6.	Dimitrovski Oliver, SpirovVancho , DasteovskiBlagoja, KoneskiFilip	Immunological changes in inflammatory cysts	Research journal of Pharmaceutical, biological and Chemical scienses, Vol.8, Issue 6, pp 383- 390(2017), (indexed- индексиран)	2012
7.	SpirovVancho , Dimitrovski Oliver, DasteovskiBlagoja, KoneskiFilip	Performing apicotomy with Er: YAG laser – Determining the optimum pulse of work (in vitro study)	Research journal of Pharmaceutical, biological and Chemical scienses, Vol.8, Issue 6, (2017) pp.162-168, ISSN 0975-8585(indexed- индексиран)	2012
8.	AmbarkovaVesna, Kochubovski Milan, GuguvcevskiLjuben, SpirovVancho	Fluoride level in drinking bottled waters in the Republic of Macedonia	MicroMed. (2017); 5(2): 31-36. ISSN 2449-8947(indexed- индексиран)	2006
9.	AmbarkovaVesna, Kochubovski Milan, GuguvcevskiLjuben, SpirovVancho	Content of Fluoride in Available Bottled Water from the Republic of Macedonia	Journal of Dentistry and Oral Biology, vol.2, issue 2, article 1028, ISSN 2475-5680(2017)(indexed- индексиран)	2002

Посебни услови

- Д-р Ванчо Спиров е автор на бројни научни трудови, печатени во научно-стручни стоматолошки и медицински списанија и презентирани на конгреси и стручни состаноци во земјава и во странство, односно има значајни достигнувања на научноистражувачката дејност.

- Кандидатот поседува препораки од двајца професори.
- Има учествувано во проекти под покровителство на Министерството за здравство, со цел промовирање на ЈЗУ Универзитетски стоматолошки клинички центар „Свети Пантелејмон“ и подигање на свеста кај популацијата во Р.Македонија за зачувување на оралното здравје како предуслов за правилен психофизички развој на населението.
- Автор е на научна монографија со наслов „Форензичка ДНК анализа на забите“, за која во 2017 година ја добива Државната награда „Гоце Делчев“ од областа на медицината и здравството од страна на Министерството за образование на РМ.
- Научна монографија „Форензичка ДНК анализа на забите“ (2016)(ISBN 978-608-201-348-0)

Евалуација на трудот: Монографијата е испечатена во Б5-формат и брои 87 страници. Во сите поглавја вкупниот број фотографии изнесува 14 со сликовити шематски илустрации, 39 табели и 22 графикони. Содржината на ова дело е систематизирана во 8 поглавја и тоа: Поглавје 1. Вовед, Поглавје 2. Литературен преглед, Поглавје 3. Лабораториски испитувања, Поглавје 4. Резултати, Поглавје 5. Дискусија, Поглавје 6. Заклучоци, Поглавје 7. Литература и Поглавје 8. Прилог. Методските единици се напишани на осмислен начин, надополнети со прецизни, јасни, графички и шематски прикази кои ја дообјаснуваат обработената материја. Сублимираното, стручно и разбирливо презентирање на научните единици, кои се богато илустрирани, го прави материјалот лесно разбирлив за секое медицинско лице, со можност за осознавање на базичните основи на дентално ДНК профилирање и останатите постапки на обработка и деконтаминација на забот, со една цел, успешна идентификација на неидентификуваните човечки остатоци.

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Д-р Спиров Ванчо активно е вклучен во стручно-апликативната работа на Клиниката за орална хирургија, имплантологија и РТГ при ЈЗУ Стоматолошки клинички центар „Св. Пантелејмон“ - Скопје. Врши стручна дејност – специјалист по орална хирургија. Стручно усовршување во странство остварил со студиски престој во повеќе европски центри. Особена активност кандидатот покажува во едукацијата на помладите доктори од областа на имплантологијата и водената имплант терапија. Активно е вклучен во работата на стручни комисии и работни групи при Стоматолошкиот клинички центар „Св. Пантелејмон“- Скопје и Стоматолошката комора.

Д-р Спиров има активно учество во изведување на практичната настава по предметот Орална хирургија. Со Одлука бр.08-805/2 издадена од страна на Стоматолошката комора на Македонија на ден 26.10.2016 година се врши избор на едукатор, каде што активно спроведува едукација на здравствени работници со високо образование (специјализанти од областа на орална хирургија), на доктори на специјалистички студии и доктори волонтери на Клиниката за орална хирургија при Стоматолошкиот клинички центар во Скопје.

Листа на научни трудови објавени во референтни научни публикации (научни списанија и зборници на рецензирани научни трудови презентирани на меѓународни академски собири), научни проекти и други научноистражувачки референци:

Трудови со оригинални научни резултати, објавени во меѓународни списанија со меѓународен уредувачки одбор:

II.1. Објавени трудови во целост – in extenso / full text

II.1.1. Трудови кои се однесуваат на областа

1. **Spirov Vancho**, Dimitrovski Oliver, Mencheva Zaklina, Duma Aleksej, Jakjovski Zlatko. Forensic dentistry- the key to the truth. Serbian Dental Journal, Vol.64, number 3, (2017), pp.113-120, ISSN 0039-1743.

Евалуација на трудот: Форензичка стоматологија е тема на интерес на авторите во овој труд. Се испитуваат заби кои можат да бидат употребени во форензички цели. Целта на трудот е како преку испитувањето на ДНК издвоена од заби во склоп на форензиката може да се употреби во секојдневната практика. Во трудот се испитува количината на

ДНК издвоена од пулпата на забот и од цврстите забни супстанции. Резултатите покажале дека од пулпата може да се издвои десет пати поголема количина на ДНК во однос на цврстите забни супстанции. Трудот има научен и апликативен карактер.

2. Dimitrovski Oliver, **Spirov Vancho**, Dastevski Blagoja, Koneski Filip. Immunological changes in inflammatory cysts. Research journal of Pharmaceutical, biological and Chemical sciences, Vol.8, Issue 6, (2017), pp383-390.

Евалуација на трудот: Авторите во трудот ги поставил следните цели: да ги верифицираат промените во имуноглобулините (ИгГ, ИгА, ИгМ) во серум; да ги верифицираат промените во супкласите на Т-лимфоцити (ЦД3, ЦД4, ЦД8); да ги определат овие промени при дифузна и грануломатозна форма на хроничен пародонтит, да ги утврдат овие промени кај двете групи пред и по хируршка интервенција и да го утврдат влијанието на имунолошките промени во развојот на хроничните пародонтити. За остварување на зацртаните цели авторите испитувале група од 50 пациенти, од кои 25 пациенти со дијагностициран дифузен пародонтит и 25 пациенти со дијагностициран грануломатозен пародонтит. Наодите ги споредувале со контролната група од 25 пациенти, како и меѓу себе пред операција и еден месец по операција. На крај авторите го донесуваат заклучокот дека во етиопатогенезата, текот и прогнозата на хроничните пародонтити, манифестирани како дифузна и грануломатозна форма, од особено влијание се капацитетите на адекватно имунолошко реагирање на компонентите на хуморалниот и клеточниот имунитет. Трудот има научен и апликативен карактер.

3. **Spirov Vancho**, Dimitrovski Oliver, Dastevski Blagoja, Koneski Filip. Performing apicotomy with Er: YAG laser – Determining the optimum pulse of work (in vitro study). Research journal of Pharmaceutical, biological and Chemical sciences, Vol.8, Issue 6, (2017) pp.162-168, ISSN 0975-8585

Евалуација на трудот: Во трудот авторите на запознаваат со Er: Yagласерот и неговите карактеристики и индикации за употреба во оралната хирургија. Апикотомијата е една од најчестите интервенции во оралната хирургија која се изведува со насадни инструменти и челични борери. Авторот прави анализа на употребата на ласерот за изведување на оваа интервенција и ги испитува оптималните карактеристики со кои се постигнува најбрз и најсигурен третман. Идеални параметри на пулсот на ласерот е 200 mJ/20Hz, следен со 200mJ/30Hz којшто има еквивалентен ефект на ресекција на коренот на забот, но истовремено и три пати поголем ризик на предизвикување на пукнатини на ресецираната површина од механичкиот насадник и истовремено шест пати подолго време за ресецирање на коренската површина. Ресекцијата со механички насадник сè уште претставува златен стандард за изведување на апикотомија во смисла на најкратко време и најрамна површина на ресецираниот заб. Трудот има научен и апликативен карактер.

4. Ambarkova Vesna, Kochubovski Mihail, Guguvcevski Ljuben, **Spirov Vancho**. Fluoride level in drinking bottled waters in the Republic of Macedonia. MicroMed. (2017); 5(2): 31-36.

Евалуација на трудот: Огромно мнозинство луѓе во Македонија користат флаширана вода за пиење. Употреба на флаширана вода без да се знае нивото на F може да ги изложи децата на ризик од појава на забен кариес ако нивото на F е пониско од оптимално или до денгална флуороза ако нивото на F е исто така високо. Авторите ја одредуваат содржината на флуор во флаширана вода за пиење достапна во земјава. Овие податоци ќе бидат корисни како за стоматолозите кои се занимаваат со клиничка пракса, така и за оние здравствени работници кои работат во јавното здравство и ги користат информациите за спроведување на флуоридна профилакса како индивидуално, така и генерално на ниво на цела држава. Трудот има научен и апликативен карактер.

5. Ambarkova Vesna, Kochubovski Mihail, Guguvcevski Ljuben, **Spirov Vancho** Content of Fluoride in Available Bottled Water from the Republic of Macedonia. Journal of Dentistry and Oral Biology, vol.2, issue 2, article 1028, (2017)

Евалуација на трудот: Во трудот авторите ја одредуваат содржината на флуор во флашираната вода за пиење достапна во нашата земја. Триесет и пет комерцијални марки флаширана вода (12 од 23 беа домашни производители) биле набавени од поголемите маркети во Република Македонија. Одредувањето на содржината на флуор се вршела со помош на јонска селективна електрода (Thermo Orion Јон плус флуорид електрода)

и јонометар (pH/ISE метар - Термо-Орион) на Институтот за јавно здравје. Оваа студија покажала дека флашираната вода содржи различни концентрации на флуор. Родителите кои користат флаширана вода за подготовка на млеко во прав за бебиња и храна за бебиња треба да бидат свесни дека оваа флаширана вода може да содржи повисоки концентрации на флуор и постои ризик од појава на дентална флуороза. Трудот има научен и апликативен карактер.

6. Blagoja Dastevski, Aneta Mijoska, Biljana Kapusevska, Nikola Gigovski, Oliver Dimitrovski, **Vancho Spirov**, Vesna Korunovska-Stefkowska, Marijan Petkov. Retention of approximal guiding plane surfaces in removable partial skeletal prosthesis. *Macedonian Journal of Medical Science*, (2018) 20; 6(6):1120-1125, ISSN 1857- 9655

Евалуација на трудот: Студијата имала за цел да го утврди влијанието на промената на патеката на вметнување на протезата преку преобликување на анатомските и морфолошките структури на природните заби предодредени за задржување на протезата. Формирана е групата од 40 пациенти со класа II, подкласа 1 според Кенеди и се добиени приближно 120 површини на ретенциони заби. На моделите беа изработени два различни типа на протези: една група во позиција на нулта точка на моделот и друга група во нулта позиција на моделот, со промена на насоката на влез под агол од 2°. Авторите заклучиле дека промената на патот на вметнување на забната протеза со конзервативни реставрации како композитни инлеи, како и прецизното продолжување на протезата на водечките рамни површини, несомнено ќе ја зголеми силата на задржување на протезата. Трудот има научен и апликативен карактер.

7. Oliver Dimitrovski, Vancho Spirov, Blagoja Dastevski, Filip Koneski. The Level of Serum Immunoglobulin A, G and M in Oral Inflammatory Cysts before and after Surgical Therapy. *Balk J Dent Med*, 2018, 22(2); 81-86.

Евалуација на трудот: Цистите кои се појавуваат во орофацијалната регија се претставени како вообичаени патолошки промени чијшто механизам на развој сè уште не е целосно јасен. Во последниве години доминантна улога во патогенезата на цистите имаат имунопатолошките реакции. Се претпоставува дека губењето на коските кај цистите се должи на присуството на комплементарни каскади, синтеза на простагландини и бројни неутрофилни гранулоцити. Главната цел на овој труд била да се одредат нивоата на Ig G, A и M во серумот и плунката на пациенти со радикуларни, резидуални и пародонтални цисти пред и по хируршкиот третман. Оваа студија сугерира дека IgA, IgG и IgM може да играат важна улога во појавата, развојот и перзистентноста на цистичните лезии. Трудот има научен и апликативен карактер.

8. Menceva Zaklina, Dimitrovski Oliver, Popovska Mirjana, Spasovski Spiro, **Spirov Vancho**, Petrushevska Gordana. Free gingival graft versus Mucograft: Histological evaluation. *Macedonian Journal of Medical Science*, (2018) 15; 6(4); pp.675-679.

Евалуација на трудот: Оваа студија имала за цел да направи споредба помеѓу слободниот гингивален графт и автографтот. Оваа студија опфатила 24 пациенти со единечни и повеќекратни гингивални рецесии. Дванаесет пациенти беа третирани со слободен гингивален графт, а другите дванаесет со колаген матрикс (Mucograft). Шест месеци по хируршката процедура е направена микро-панч биопсија на пресадената област. Ткивото било хистолошки евалуирано, оценето во 4 категории: незрело, зрело, фрагментирано и едематозно колагенско ткиво. Еластичните влакна исто така биле испитани и оценети во три категории: со нормална структура, фрагментирани ретки и фрагментирани мултиплицирани. Пациентите третирани со слободен гингивален графт покажале поголемо присуство на фрагментирано колагенско ткиво и фрагментирани еластични влакна, додека зрело ткиво беше доминантно присутно во хируршката област каде што беше поставен колагениот матрикс (Mucograft). Трудот има научен и апликативен карактер.

9. Veljanovski Darko, Tasevski Dimitar, Tasevski Tome, Gogushovska Ana, **Spirov Vancho**, Baftijari Denis. The influence of bone grafting in immediately placed lower molar implants on crestal bone level alterations- a comparative clinical study. *Clinical Oral Implants Research / Vol.30, Issue S19*, (2019) https://doi.org/10.1111/clr.247_13509

Евалуација на трудот: Целта на трудот е да се направи радиографско иследување на вертикалната коскена ресорпција на имедијатно поставените импланти во долната вилица со и без употреба на депротезиран бовин коскен супституент (DBBM) како материјал којшто го пополнува празниот простор помеѓу имплантот од една и коската од друга страна. Проценката беше направена за време на постава на финалната протетска изработка, и тоа единечна коронка за штрафење и една година после функционалното оптоварување, и истите беа споредувани со првичните постоперативни слики. Авторите заклучуваат дека употребата на DBBM како графт материјал прави компензација на вертикалната коскена ресорпција. Трудот има научно и апликативно значење.

10.. Blagoja Daševski, Biljana Kapuševska, Aneta Mijovska, Marjan Petkov, Oliver Dimitrovski, **Vančo Spirov**, Monika Daševska. Mini implantanti i njihova uloga u retenciji i stabilizaciji donje totalne proteze - prikaz slučaja. Praxis Medica, vol 48, 2019 (supl 3), 3.

Евалуација на трудот: Авторите во овој труд даваат детален осврт на употребата на денталните миниимпланти во протетската рехабилитација на долната вилица во оние случаи каде што има голема ресорпција на алвеоларниот гребен. Со помош на овие миниимпланти, кај пациентите кои тешко ја прифаќаат и не можат да ја носат и користат класичната долна тотална протеза, се добива протетска реставрација која задоволува во функционална смисла и овозможува оптимална мастикација при нејзината употреба. Ниската цена на чинење, минимално инвазивната техника на работа, како и краткото време на постоперативна рехабилитација кај овие пациенти со максимално редуциран алвеоларен гребен исклучително неповолен за протезирање претставува метода на тераписки избор. Трудот има научно и апликативно значење.

11. Dastevski Blagoja, **Spirov Vancho**, Dimitrovski Oliver (2019), Dental scanners in prosthodontics, Knowledge International Journal, vol.31.No.4, Budva, (2019) pp.845-852, ISSN 1857-923X

Евалуација на трудот: Во овој труд авторите даваат детален осврт на развојот на дигиталната стоматологија и развојот на денталните скенери. Терминот скенер во стоматологијата се нарекува 3-D скенер и се однесува на инструмент кој собира податоци за тродимензионалниот просторен распоред и обликот на забот и забните структури во устата или моделот и ги трансформира во збир на дигитални податоци. Со помош на скенерот се снимаат или се рефлектираат анатомско-морфолошките структури на усната шуплина и се добиваат податоците во дигитална форма. Првата фаза во триделниот CAD/CAM процес на изработка на протетски уред-скенирање на анатомски-морфолошките структури во овој процес ја претставуваат главната основа на идната дентална реставрација. Во трудот се претставени основните податоци кои моментално се достапни со напомена дека оваа технологија има брз развој што ќе придонесе за уште подобри резултати во изработката на протетските помагала. Трудот има научно и апликативно значење.

12.. Efka Zabokova- Bilbilova, Ana Ivkowska, Milan Igetic, Aneta Mijoska, Natasha Stavreva, **Vancho Spirov**, Biljana Evrosimivska, Kiril Pecakov. In vitro procena Kazein Fosfopeptida-Amorfnog Kalcijum Fosfata (CPP-ACP) u prevenciji bele mrlje, Acta Stomatologica Naissi, (2019) Vol.35, no.79, pp.1909-1918.

Евалуација на трудот: Целта на оваа студија била да се утврди концентрацијата на Ca и Mg во вештачката плунка по превентивен третман. Испитувањето (ин витро) било извршено на 90 здрави заби екстрахирани од ортодонтски причини. Брекетите на забите биле залепени со GC Fuji Ortho™ LC (GC America Chicago, III) и складирани во вештачка плунка. Еднаш на ден забите биле премачкувани со дентален крем - CG Toous Mousse. Превентивниот третман бил спроведен во одредени интервали од 1, 3 и 6 месеци. Резултатите од оваа (ин витро) студија покажале дека концентрациите на Ca и Mg во вештачката плунка значително се зголемиле дури и по првиот месец на примена на кремот кој ослободува Ca и други минерали, со максимална вредност по три месеци на апликација. Овие вредности биле значително пониски по шест месеци, веројатно како резултат на неговата апсорпција во емајл. Резултатите од оваа ин витро студија јасно укажуваат дека превентивните материјали што се користат при фиксен ортодонтски третман ја инхибираат деминерализацијата на емајлот околу брекетите и ортодонтските прстени. Трудот има научно и апликативно значење.

13. Ванчо Спиров, Оливер Димитровски, Благоја Даштевски, Златко Јаќовски. Влијанието на надворешната средина врз деградацијата на ДНК-молекулата од забното ткиво. *JAAD*, vol 1, (2020), 58-63.

Евалуација на трудот: Авторите во овој труд даваат детално објаснување за изолацијата на ДНК молекулата од забното ткиво и ги објаснува надворешните фактори кои имаат влијание врз деградационите процеси на истиот. По смртта доаѓа до комплетно распаѓање на човечкото тело. Коските и забите претставуваат ткива кои се најотпорни на деградационите процеси и кај нив е можно да се изолира ДНК молекулата и по неколку стотици година. Структурата на забот, која е единствена и уникатна, доведува до зачувување на ДНК молекулата. Неговата градба го прави најцврст орган во човечкото тело, т.е. емајлот на забот го прекрива делот што се наоѓа во устата, делува како штит врз останатите денгални структури во внатрешноста на забот. Тој го заштитува генетскиот материјал од сите надворешни влијанија и различни температурни промени. Деградацијата на ДНК молекулата е различна во зависност од средината и условите под кои се случува. Најголем степен на деградација има кај забите кои беа закопани во земја, следено со скоро идентично темпо на забите кои беа во вода. Забите кои се наоѓаа во внатрешна средина покажуваа најбавно темпо на намалување на концентрација на ДНК молекулата. Деградационите процеси се најинтензивни во првиот месец како резултат на клеточната смрт, по што следува период на стабилизација. Трудот има научно и апликативно значење.

Учество на конгреси, конференции и симпозиуми, летни школи и работилници

14. **Spirov Vancho.** V3- A new design of dental implants for predictable osteointegration. First International Symposium of the Albanian Implantology Association of Macedonia in collaboration with British Academy of Implant and Restorative Dentistry (BAIRD), 13-14.05.2017, Skorje. Усна презентација

Евалуација на трудот: Дизајнот е имплантот е еден од битните фактори кои во голема мера имаат влијание на осеоинтегративните процеси. Новиот дизајн на V3 имплантот на MIS е уникатен и дава многу добра интеграција со минимална ресорпција на алвеоларната коска во вратот на имплантот. Секако, почитување на протоколот на работа, атрауматската постава и постојаната иригација со физиолошки раствор превенираат загревање и некроза на коската, појава на ресорпција на алвеоларната коска и гарантираат успешна осеоинтеграција. Трудот има научно и апликативно значење.

15. **Spirov Vancho.** Forenzicka stomatologija. Makedonsko stomatolosko drustvo, Zdruzenie na specijalisti po bolesti na zabite I endodontot, Aleksandar Palas, 20.05.2017, Skorje. Усна презентација

Евалуација на трудот: Во овој труд авторот не запознава со основите на денгалното профилирање, постапка која е неопходна во процесите на хумана идентификација. Специфичната структура на забот и неговата уникатна градба го прави забот единствен орган кој по долг временски период може да биде употребен во постапката на идентификација. Авторот го објаснува влијанието на надворешните фактори врз степенот на деградација на ДНК молекулата, дава препорака од кое забно ткиво и од која група на заби може да се добие најголема количина на материјал за идентификација. Трудот има научно и апликативно значење.

16. Arben Murtezani, Shefqet Mrasori, Fisnik Mekaj, Zana Agani, **Vancho Spirov**, Oliver Dimitrovski, Visar Bunjaku. Modified Pederson Scale Reliability in Extraction of Mandibular Third Molars. FDI World Dental Congress, Madrid, 29 August, 2017. Усна презентација

Евалуација на трудот: Хируршката екстракција на импактираните трети молари на мандибулата е вообичаена интервенција во областа на оралната и максилнофацијалната хирургија. Затоа, воспоставувањето на објективни критериуми кои можат да ја проценат клиничката тешкотија на таквата процедура предоперативно е многу важно. Ова ќе им овозможи на оралните хирурзи да преземат правилен третман со минимални компликации. Пребарувањето во литературата покажа дека само неколку студии се обиделе да ги оценат елементите, што може да го комплицираат хируршкото отстранување на импактирани трети молари во мандибулата. Меѓу овие студии е и Педерсон индексот на тежина на екстракција на мандибуларните молари, кој главно се заснова на анатомски и радиографски

карактеристики, вклучително и ангуларноста, длабочина на забот и односот со рамусот на мандибулата. Авторите заклучуваат дека оваа скала на класификација на тежината на оперативната интервенција на екстракција на долните молари во мандибулата е несигурен и дека оваа класификација не дава вистинска слика на тежината на оперативниот зафат. Трудот има научно и апликативно значење.

17. Darko Veljanovski, Tome Tasevski, Dimitar Tasevski, **Vancho Spirov**, Bojana Stefanovikj, Denis Baftijari. Clinical outcomes of guided tissue regeneration procedures utilized with two different surgical approaches. EuroPerio, June 20-23, 2018, Amsterdam. Постер презентација

Евалуација на трудот: Регенеративните терапии со водена ткивна регенерација (GTR) се изведуваат за да се обнови претходно изгубената потпорна структура на забите, со што се одржува естетската и цвакалната функција на расположливото забало. Авторите прават компаративна анализа на две оперативни техники и тоа слободниот гингивален графт (FGG) и субепителијалното сврзно ткивен графт (SCTG). Секоја од овие оперативни техники има строго индивидуални индикации и секоја од нив дава задоволителни резултати во сите оние случаи каде што постои правилна селекција на пациенти и правилно поставена индикација за работа. Трудот има научно и апликативно значење.

18. Veljanovski Darko, Tasevski Dimitar, Tasevski Tome, Gogushovska Ana, **Spirov Vancho**, Baftijari Denis. The influence of bone grafting in immediately placed lower molar implants on crestal bone level alterations- a comparative clinical study. EAO, Lisbon, 26-28 september, 2019. Постер презентација

Евалуација на трудот: Целта на трудот е да се направи радиографско иследување на вертикалната коскена ресорпција на имедијатно поставените импланти во долната вилица со и без употреба на депротезиран бовин коскен супституент (DBBM) како материјал којшто го пополнува празниот простор помеѓу имплантот од една и коската од друга страна. Проценката беше направена за време на постава на финалната протетска изработка, и тоа единечна коронка за штрафење и една година после функционалното оптоварување и истите беа споредувани со првичните постоперативни слики. Авторот заклучува дека употребата на DBBM како графт материјал прави компензација на вертикалната коскена ресорпција. Трудот има научно и апликативно значење.

Научноистражувачки проекти

Во изборниот период д-р Ванчо Спиров ги има реализирано следниве стручни и организациско-развојни активности:

- Има учествувало во проекти под покровителство на Министерството за здравство, со цел промовирање на ЈЗУ Универзитетски стоматолошки клинички центар „Свети Пантелејмон“ и подигање на свеста кај популацијата во Р.Македонија за зачувување на оралното здравје како предуслов за правилен психофизички развој на населението.

Награди-признанија за научни постигнувања

- Благодарница од Стоматолошки факултет во Скопје по повод јубилејот 60 години постоење за поддршка во изведувањето на наставно-образовниот процес, Скопје, 2019 г.
- Пофалница од Македонското стоматолошко друштво по повод 10 години од осамостојувањето, за придонес и стручно залагање во работата и развојот на Македонското стоматолошко друштво.
- Добиена Државна награда „Гоце Делчев“ од страна на Министерството за образование со реден број 16-5064/1 од областа на медицината за објавена монографија со наслов „Форензичка ДНК анализа на забите“, 11.4.2017 г.

Студиски престој во странство

- Факултет за стоматологија во Истанбул, Турција, Оддел за орална имплантологија кај проф. Sunevt Z. Karabuda, 2014 г.
- Факултет за денална медицина, Hebrew University, Hadassah Medical centre, усовршување за Guided implant therapy, 2017.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Членство во организации, работни тела и комисии:

- Член на Организацискиот одбор на Здружението на специјалисти по орална хирургија, 2021 г.
- Член на Европската асоцијација за осеоинтеграција.
- Член на Стоматолошката комора.
- Член на Македонското стоматолошко друштво.

Настава во школи, курсеви и работилници (учесник):

- Работен курс за работа со коскен алографт, Унгарија, 2017 г.
- Работен курс за водена имплантологија (MIS guided implantology), Израел, 2017 г.

Сертификати од присуство на конгреси, симпозиуми и семинари во земјава:

- Сертификат за активно учество на симпозиумот „Стратегија за очекувана имплантна терапија” во организација на Здружението на имплантолози Албанци на Македонија, Скопје, 2017 г.
- Сертификат за активно учество на симпозиумот „Клинички решенија во конзервативната стоматологија” во организација на Здружение на специјалисти по болести на забите и ендодонтот, Скопје, 2017 г.
- Сертификат за учество на 9. Симпозиум со меѓународно учество „Современи насоки за водена ткивна регенерација, можности и ограничувања“ во организација на ЗСОХМ, Скопје, 2018 г.
- Сертификат за активни учество во работилница „MIS Mgiude Workshop“, во организација на Академија за естетска стоматологија „Ендомак“, AADE, Скопје, 2018 г.
- Сертификат за учество на Impla System Course од страна на SCHUTZ Dental group, Скопје, 2019 г.
- Сертификат за учество на Меѓународна стручна конференција „Единечни импланти во фронтална максила-функционален и естетски проблем“ во организација на ЗСОХМ, Скопје, 2019 г.
- Сертификат за активно учество во работилница „Impla Multi unit system course for dentist & Dental technicians“, во организација на „Велидент траде“, 2019 г.
- Сертификат за учество на онлајн симпозиум „Стоматолошки третман кај пациенти со ризик и општи заболувања“, во организација на ДДДММ, 2020 г.
- Сертификат за учество на онлајн симпозиум „Лица со посебни потреби- предизвици и протоколи“ во организација на СКМ, 2020 г.
- Сертификат за активно учество на Втор интернационален конгрес за Орална хирургија и имплантологија, онлајн *zoom* конгрес, во организација на ЗСОХМ, 2020 г.
- Сертификат за учество на онлајн симпозиум „Планирање на имплантолошката процедура за оптимална естетика и функција на импланто-протетските конструкции“, во организација на СКМ, 2021 г.
- Сертификат за учество на симпозиум „Современ концепт за третман на периимплантитис“, хибрид симпозиум, во организација на ЗСОХМ, 2021 г.

Сертификати од присуство на конгреси, симпозиуми и семинари во странство:

- Сертификат за учество на 1st International Bone Albumin master course, во организација на Gaspar Medical Center and Orthosera dental, Budapest, Hungary, 2017.
- Сертификат за учество во едукативен семинар „Modern Aspects of Implant Dentistry: Computer Guided Surgery“, во организација на MIS, Tel Aviv, Israel, 2017.
- Сертификат за учество во конгрес „Contemporary Trends in implantology” во организација на Aim Academy, Antalya, Turkey, 2018.
- Сертификат за учество на конгрес „MIS Global Conference 360° Implanology”, во организација на MIS, Nassau, Bahamas, 2018.
- Сертификат за учество на конгрес „26th Annual Scientific Meeting EAO- European Association for Osseointegration”, Madrid, Spain, 2017.

- Сертификат за учество на конгрес „27th Annual Scientific Meeting EAO- European Association for Osseointegration”, Vienna, Austria, 2018.
- Сертификат за учество на конгрес „A Multidisciplinary Treatment in Modern Implantology”, „Soft Tissue Management”, „Biological Approach to Flap Design”, во организација на ImplantSwiss, Sofia, Bulgaria, 2017.
- Сертификат за учество на симпозиум „Savremeni izazovi u oralnoj implantologiji” во организација на Српското лекарско друштво, Белград, 2019.
- Сертификат за учество на 2. Интернационален симпозиум „Future Trends in Oral Implantology”, во организација на Aim Academy, Kyiv, Ukraine, 2019.
- Сертификат за учество на конгрес „28th Annual Scientific Meeting EAO- European Association for Osseointegration”, Lisbon, Portugal, 2019.
- Сертификат за учество на онлајн симпозиум “Why are so many bone graft materials? A critical review and a (much needed) guide for clinicians”, во организација на GDIA (Global Dental Implant Academy), 2020.
- Сертификат за учество на онлајн симпозиум „Surgical Techniques to Improve Soft Tissue Esthetics around Teeth”, во организација на Osteology Foundation, 2020.
- Сертификат за учество на онлајн симпозиум „Soft Tissue Augmentation: Flap Designs” во организација на Geistlich Biomaterials, 2020.
- Сертификат за учество на онлајн симпозиум „The Sinus Lift Challenge: Lateral Window or Crestal approach?”, во организација на GDIA (Global Dental Implant Academy), 2020.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Согласно со Законот за високо образование и Правилникот за единствени критериуми за избор во наставни, насловни, наставно- научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип и според приложената документација, кандидатот д-р Ванчо Спиоров, доктор по стоматолошки науки, ги исполнува формално-правните и суштинските критериуми за избор во наставно-научното звање наслобен доцент во областа денто-фацијална трауматологија.

Кандидатот поседува квалитети и способности за успешна реализација на образовната и научноистражувачката работа што евидентно се забележува голема, позитивна, активност во делот на научноистражувачката (НИ) и стручно-уметничката (СУ) сфера.

Со исклучителна чест и задоволство, Рецензентската комисија му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, кандидатот д-р Ванчо Спиоров да биде избран во наставно-научното звање наслобен доцент за наставно-научната област денто-фацијална трауматологија на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Драган Красиќ, редовен професор, претседател, с.р.

Д-р Кирил Папакоча, вонреден професор, член, с.р.

Д-р Софија Царчева- Шаља, вонреден професор, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р.бр.	НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
ВКУПНО						
Р.бр.	НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ И СТРУЧНО-УМЕТНИЧКИ АКТИВНОСТИ	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
4.	Научен труд објавен во меѓународно научно списание прв автор ред. бр. 1, 3, втор автор ред бр. 2, 7, 11, останати автори ред. бр. 4,5, 6*, 8*, 9*, 10*, 12*, Повеќе од пет автори					52,5
9.	Учество на научен собир со реферат во земјава (усна реф.14,15) во странство (постер реф.17,18) (усна реф.16)	2	1,5	2 1	1,5 2	8
10	Одбранета докторска теза	1	8			8
11.	Одбранета специјализација	1	6			6
12	Одбранета магистерска работа	1	4			4
20	Член на организационен или научен одбор на научен собир, фестивал Член на организациониот одбор на Здружението на специјалисти по орална хирургија, 2021	1	1			1
ВКУПНО						79.5
Р.бр.	СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ И ОРГАНИЗАЦИОНО- РАЗВОЈНА ДЕЈНОСТ	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
5.	Труд во стручно (научно-популарно) списание (реф. 13)	1	2			2

19.	<p>Стручни награди и признанија</p> <ul style="list-style-type: none"> - 60 години постоење за поддршка во изведувањето на наставно-образовниот процес, Скопје, 2019 - Пофалница од Македонското стоматолошко друштво по повод 10 години од осамостојувањето, за придонес и стручно залагање во работата и развојот на Македонското стоматолошко друштво - Добиена Државна награда „Гоце Делчев“ од страна на Министерството за образование со реден број 16-5064/1 од областа на медицината за објавена монографија со наслов „Форензичка ДНК анализа на забите“, 11.4.2017 г. 	3	4			12
	ВКУПНО					14
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ	(НО) +(НИ)+(САОР)				93,5

РЕЦЕНЗИЈА

**НА РАКОПИСОТ ЗА УЧЕБНИКОТ „ИНФЕКТИВНИ БОЛЕСТИ 1“ ЗА
СТУДЕНТИ ПО ОПШТА МЕДИЦИНА ОД ПРОФ. Д-Р ВЕЛО МАРКОВСКИ,
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ
„ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП**

Врз основа на член 10 од Законот за високо образование, а во согласност со Правилата за издавање на учебници и учебни помагала на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, донел Одлука бр. 2002 - 81/20, на својата 274. седница одржана на 9.3.2022 година, за избор на рецензенти за издавање учебник под наслов „Инфективни болести 1“, од авторот вонреден професор д-р Вело Марковски, и тоа:

- д-р Никола Пановски, редовен професор;
- д-р Миле Босилковски, редовен професор.

По извршениот преглед на ракописот, како избрани рецензенти, го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Ракописот „Инфективни болести 1“ се состои од 110 страници, фронт ариал, големина 11, проред 1. Учебникот е поделен во 29 поглавја, распоредени според наставниот план и програма за студентите на Општа медицина на Факултетот за медицински науки при УГД - Штип.

Материјалот е обработен според предвидената програма и часовите за предметот Инфективни болести 1, во VII семестар, со неделен број на часови 2+2+1 и опфаќа материјал од областа на општата инфектологија во 11 поглавја, дел за хепатити во 3 поглавја, дел за инфекции на гастроинтестиналниот тракт во 13 поглавја и дел за цревни паразити во едно поглавје, а на крајот е под број 29. Литература. Поголавјата 8. Имунологија на инфективната болест, 9. Имунопрофилактика и имунотерапија, 10. Принципи на терапија, 11. Иктеричен синдром, 15. Инфекции на гастроинтестиналниот тракт и 26. Цревни паразити се поделени во потпоглавја. Редоследот на текстот и обработката на материјалот имаат логичен распоред, започнува со вовед, па потоа со инфективни агенси, колонизација, инфекција и инфективна болест, епидемиологија. Потоа следуваат гореспомнатите поглавја 8, 9, 10 и 11. Делот за хепатити ги опфаќа хепатитите А, Б и Ц, а поглавјето 15 во пет потпоглавја, на почетокот, објаснува општи принципи на нарушувања на дигестивниот тракт (дехидратација, електролитен дисбаланс, ацидобазна рамнотежа) и нивен третман (терапија, рехидратација). Од инфекциите на гастроинтестиналниот тракт се опфатени најчестите и најзначајните: рота вируси, хеликобактер, ентеробактерии, посебно ешерихија, салмонелози, цревен тифус, бациларна дизентерија, јерсенија ентероколитика, кампилобактериози и на крајот од овој дел, инфекции од клостридиум дифициле.

Во делот за цревни паразити се опфатени инфекции од две протозои на телесни празнини (ламблијаза и амебијаза) и осум хелминти, 4 сплескани црви (тении) и 4 валчести црви.

Текстот е напишан на литературен македонски јазик, во јасен и разбирлив стил, секаде каде што е можно се употребувани македонски термини, без непотребни опширни објаснувања, со цел да биде прифатлив и интересен за читање.

Цитирани се и постари учебници од оваа област, сè уште актуелни, како и најсовремена литература од познати автори од Македонија, Европа и САД.

Според наши сознанија, ист или сличен ваков учебник не е објавен од страна на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Врз основа на гореизнесеното, го предлагаме следниов

ЗАКЛУЧОК

Ракописот за учебникот „Инфективни болести 1“ од проф. д-р Вело Марковски ги опфаќа сите содржини според Наставната програма и содржина на истоимениот предмет за студентите на Општа медицина на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип.

Со издавање на овој ракопис студентите на споменатата насока имаат можност да го изучуваат потребниот материјал за теоретска настава во соодветен обем на македонски јазик.

Приложениот ракопис во целост ги задоволува критериумите за учебник, како и условите за издавање пропишани според Правилата за издавање на учебници и учебни помагала на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Како рецензенти имаме особена чест и задоволство да му предложиме на Наставно-научниот совет на ФМН при УГД - Штип ракописот „Инфективни болести 1“ од проф. д-р Вело Марковски да биде издаден како учебник по предметот Инфективни болести 1, за студентите од студиската програма Општа медицина на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Никола Пановски, редовен професор, с.р.

Д-р Миле Босилковски, редовен професор, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „ENGLISH LANGUAGE TEACHING: KEY ISSUES” (НАСТАВА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК: КЛУЧНИ ПРАШАЊА) ОД ПРОФЕСОР Д-Р НИНА ДАСКАЛОВСКА, ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр. 1902-53/15 од 242. редовна седница на Наставно-научниот совет на Филолошки факултет, одржана на 9.3.2022 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р Марија Кусевска, редовен професор на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип (во пензија).
- д-р Билјана Ивановска, редовен професор на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис „ENGLISH LANGUAGE TEACHING: KEY ISSUES” (НАСТАВА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК: КЛУЧНИ ПРАШАЊА) од професор д-р **Нина Даскаловска**, наменет за студентите на прв циклус студии на Филолошки факултет на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот со наслов „English Language Teaching: Key Issues” (Настава по англиски јазик: клучни прашања) од професор д-р Нина Даскаловска е материјал компатибилен со наставниот план и содржините на предметот Методика на наставата по англиски јазик 3 кој според студиската програма на Филолошкиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип се изучува како задолжителен предмет на наставната насока на прв циклус студии Англиски јазик и книжевност, во VII семестар, со фонд на часови 2+2+1 и се вреднува со 6 кредити.

Ракописот е наменет како основна литература во изучувањето на наставните содржини по предметот Методика на наставата по англиски јазик 3. Наставните содржини се презентирани прегледно, јасно и концизно со соодветни примери и табели кои овозможуваат полесно разбирање и усвојување на материјата.

Податоци за обемот на ракописот: Ракописот е напишан на англиски јазик во А4 формат, фронт ариал, големина на букви 11. Текстот содржи 231 страница и е подготвен според пропишаната Наставна програма и барањата кои се поставуваат пред студентите во рамките на овој предмет, а се однесуваат на подготовката на неговиот теоретски дел. Трудот содржи 12 поглавја и библиографија составена од книги и статии релевантни за предметот.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Ракописот претставува квалитетен труд кој е од особена важност за едукацијата на идните наставници по англиски јазик. Во нашата земја досега нема објавено учебник со иста или слична содржина, што го прави ракописот неопходен и значаен за студентите по англиски јазик и книжевност.

Краток опис на содржината: При составувањето на ракописот, авторката имал за цел да вклучи содржини кои се од особена важност во едукацијата на идните наставници по англиски јазик во основното и во средното образование. Ракописот ги содржи следните поглавја: 1. Participants in the learning process (Учесници во наставниот процес); 2. Learning styles and strategies (Стилови и стратегии за учење); 3. Learner motivation (Мотивација на учениците); 4. Learner autonomy (Ученичка автономија); 5. Classroom management (Организација во училницата); 6. Classroom interaction (Интеракција во наставата); 7. Giving feedback and error correction (Давање фидбек и корекција на грешки); 8. Assessment

and testing (Оценување и тестирање); 9. Lesson planning (Планирање на наставна единица); 10. Curriculum planning and development (Планирање и дизајнирање на наставна програма); 11. Choosing and evaluating coursebook (Селектирање и евалуација на учебници); 12. Classroom observation (Набљудување на настава во училиштата).

Во првото поглавје се дава осврт на учесниците во наставниот процес. Во првиот дел се опишани задачите и обврските на наставниците, нивните ставови и многубројните улоги кои ги имаат во текот на наставниот процес. Во вториот дел се презентирани карактеристиките на успешните ученици, разликите помеѓу учениците и факторите кои влијаат врз успешноста во учењето, нивните ставови и нивните улоги.

Второто поглавје, исто така, се состои од два дела. Во првиот дел се дискутира за различните стилови на учење и се презентирани повеќе модели на стилови на учење. Вториот дел е посветен на стратегиите за учење каде што се презентирани повеќе класификации на стратегии за учење и се дадени насоки за идните наставници како да ги идентификуваат стратегиите кои ги користат учениците и на кој начин да ги обучаваат учениците за користење на стратегиите заради полесно усвојување и употреба на јазикот.

Во третото поглавје се дискутира за мотивацијата во наставата по странски јазици и се презентираат теории и модели на мотивација. Потоа се објаснуваат факторите кои влијаат врз демотивацијата на учениците и се даваат насоки за начините на поттикнување на мотивацијата кај учениците.

Четвртото поглавје е посветено на важноста на развивање на автономија и независност кај учениците, како и начините на кои наставниците може да им помогнат на учениците да станат посамостојни во учењето и да преземаат поголема одговорност за своите обврски како ученици и да бидат способни да го планираат, следат и евалуираат својот напредок.

Петтото поглавје содржи повеќе аспекти кои се однесуваат на организацијата на наставниот процес. Прво се дискутира за формите на работа во наставата, кои видови на активности се погодни за секоја од нив, како и нивните позитивни и негативни страни. Друг аспект се однесува на организирање на времето во текот на часот, организирање на седењето на учениците во зависност од активностите, користењето на таблата и другата опрема во училиштата. Исто така, во ова поглавје се дава осврт и на дисциплината во училиштата и начините за справување со потенцијални проблеми.

Во шестото поглавје се зборува за видовите на интеракција во училиштата и за начините на развивањето на интерактивна компетенција кај учениците.

Седмото поглавје се состои од два дела. Првиот дел е посветен на важноста на давање повратна информација на учениците за нивната работа и нивните постигнувања, како и стратегиите кои наставниците треба да ги користат при давањето фидбек. Во вториот дел се дискутира за видовите и причините за грешките кои ги прават учениците при користење на странскиот јазик и се даваат насоки за наставниците како да се справат со грешките на учениците во усната и во писмената комуникација.

Осмото поглавје е посветено на оценувањето и тестирањето како составен и важен дел на наставниот процес. Во првиот дел се објаснети разликите помеѓу формативното и сумативното оценување и нивните цели. Во вториот дел се дава преглед на видовите тестови, како и на различните видови задачи за тестирање со соодветни примери. Исто така, објаснети се и карактеристиките на тестовите. Последниот дел содржи насоки за дизајнирање, спроведување и оценување на тестовите. Покрај тоа, презентирани се и начините на алтернативно оценување.

Деветтото поглавје е посветено на планирањето на наставен час каде што авторката ги објаснува аспектите на кои треба да се внимава при планирањето на наставна единица и ги презентира и објаснува сите елементи кои треба да ги содржи едно планирање на наставна единица.

Во десеттото поглавје се презентирани видовите на наставни програми и дадени се насоки за планирање и дизајнирање на наставна програма со објаснување и примери за секој чекор во тој процес.

Единаесеттото поглавје содржи објаснување на општите и специфичните критериуми кои треба да се користат при селектирање и евалуација на учебници по англиски јазик. Освен тоа, дадени се и насоки за адаптирање на учебниците според потребите на учениците,

како и за користење на додатни материјали во наставата.

Во последното поглавје авторката ги презентира поважните аспекти поврзани со набљудувањето на наставата во училиштата.

Секое поглавје на крај содржи прашања и задачи за размислување и дискусија со кои се поттикнуваат студентите да размислуваат подлабоко за прашањата презентирани во тоа поглавје, како и за нивна примена во пракса.

По презентираниот материјал е наведена цитираната литература која студентите може да ја користат како извор за пролабочување на знаењата во дадената област.

На крајот е даден речник на поважните поими и концепти кои се среќаваат во учебникот.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на горенаведените факти, Рецензентската комисија констатира дека ракописот со наслов „English Language Teaching: Key Issues” (Методика на наставата по англиски јазик: Клучни прашања) од авторката

доц. д-р Нина Даскаловска е напишан според наставната содржина предвидена за предметот Методика на наставата по англиски јазик 3 на Филолошкиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Содржината на ракописот, прегледноста и организираноста на секое поглавје, пристапот кон проблематиката и стилот на кој е изложена материјата ќе обезбедат успешно следење и совладување на теоретскиот дел од наставната дисциплина за која е наменет. Исто така, приложениот ракопис во целост ги задоволува критериумите и условите за издавање на електронски учебник според Правилникот за единствени основи за остварување на издавачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.

Рецензентската комисија му предлага на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип ракописот со наслов „English Language Teaching: Key Issues” (Методика на наставата по англиски јазик: Клучни прашања) од авторката доц. д-р Нина Даскаловска да го прифати за објавување како рецензиран електронски учебник.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Д-р Марија Кусевска, редовен професор во пензија, с.р.

Д-р Билјана Ивановска, редовен професор, с.р.

ПРЕГЛЕД
на наслови на теми за изработка на магистерски и специјалистички трудови
одобрени од наставно - научниот совет на единицата

Билтен 1.4.2022 година.				
	Наслов на тема	Одлука	Ментор	Студент
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ	Микроорганизмите како објекти за испитување на генотоксичност со примена на Амесов тест	2002-225/24 од 12.7.2021	Проф. д-р Невенка Величкова	Ана Цонева
ТЕХНОЛОШКО ТЕХНИЧКИ ФАКУЛТЕТ	Квантитативна и квалитативна анализа на текстилниот отпад генериран од процесите на кроење како предуслов за негово поефикасно управување	2302-40/8 од 7.2.2022	Проф. д-р Соња Јордева	Стефан Максимов